

La Comèdia

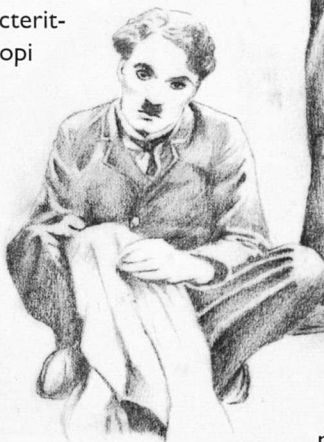
Josep Franco

D'entrada podem distingir dos tipus de comèdia. Aquella que anomenarem plàstica (*slapstick*), on el gest excedit és fonamental, i la dramàtica, on allò important és la trama en què se situen els personatges i els diàlegs que practiquen. La relació del personatge amb el seu entorn, físic o social, serà una branca essencial d'allò còmic.

Tres serien els trets de la comicitat. Exageració de la situació, trencant la lògica quotidiana o repetint-la *ad infinitum*; la incongruència, que deriva de situar un personatge "anormal" al bell mig d'una situació "normal" de la vida; i, finalment, allò inesperat, que pot funcionar també en altres gèneres, i que produeix sempre un fort impacte en l'espectador. Una comèdia podrà considerar-se rodona si aconsegueix un ritme intern aclaparador i propi, difícilment exportable a altre film.

Escoles representatives de la comèdia n'hi ha moltíssimes. L'americana, amb Mack Sennett i la productora Keystone, és una de les més prolífiques de l'etapa muda. El model anomenat *slapstick*, model de comicitat de finals dels anys 10, es caracteritzaria pels següents trets: rapidesa en l'execució del *gag*, que no havia de durar més d'un minut o minut i mig; confondre una persona per una altra, mecanisme de desconcert que aprofitarà molt bé la comèdia espanyola dels anys de la república; poc respecte per l'autoritat o persones dignes, sobretot per part de Charlot; destrucció de béns; aprofitament dels espais oberts, cosa la qual permetia el fet d'ésser mudes; molta mecànica repetitiva i visualitat a l'hora de plantejar la posada en sèrie i escènica; etcètera. Sennett fou sobretot un gran descobridor de genis de la comicitat: Charles Chaplin, i el seu personatge immortal Charlot, Keaton, Harold Lloyd, Harry Langdon i, finalment, la parella d'Stan Laurel i Oliver Hardy.

La comèdia alta, lligada al teatre i a la paraula, per tant sonora, es caracteritza pel tancament de l'espai, propi de l'arribada del so, esborrant-se així els punts de referencialitat espacials tan rics del mut, i descarregant el seu efecte dramàtic a sobre dels personatges, que amb la seva dicció tempten d'implicar l'espectador. Exemples magnífics en tenim amb Howard Hawks i la seva preferència per les situacions complicades però exposades amb senzillesa, la incon-

gruència entre personatges i llocs, els enfrontaments entre el món masculí i femení, el ritme frenètic que imposa a les seves realitzacions, etcètera. Altres autors importants serien Leo MacCarey, Frank Capra, Ernest Lubitsch, Billy Wilder, Blake Edwards, Vincente Minnelli, Stanley Donen, Frank Tashlin, Mel Brooks, Woody Allen, etcètera.

Altres comèdies, segurament menys codificades que l'americana, presenten una continuïtat més fidel amb aquell to crític de la comèdia primitiva. Per exemple la francesa, amb noms com André Deed, Charles Prince, Max Linder, René Clair o Jacques Tati. Còmics com Fernandel, Louis de Funès o Pierre Etaix. A Itàlia destaquen com a actors Toto, Ugo Tognazzi, Vittorio Gassman, Marcelo Mastroiani i Alberto Sordi. Com a directors destaquem Pietro Germi, Dino Risi, Luigi Comencini, Luciano Salce, etcètera. Paga la pena esmentar, pel que fa al cas espanyol, la inaugural *Bienvenido Mr Marshall*, 1952, de Luis García Berlanga, i el cas de Fernando Fernán Gómez.

Dit breument: als EUA mataren molt prompte els còmics i deixaren que la comèdia anés funcionant a cops de benzina d'alta qualitat. La comèdia està molt lligada a allò còmic que ens arriba de la cultura carnestoltenca, que els americans ignoren, i molt prest l'associen a la cultura teatral aristocràtica, que ells anhelan però que no tenen. La comèdia dels primers anys era més transgressora. La dels anys seixanta i setanta, inscrita en un període de crisi que afecta tots els gèneres, utilitza encara la paròdia, la sàtira i la desmitificació per tal de parlar de la societat, però sense oferir res a canvi, sense capacitat crítica. La dels anys vuitanta emprarà, finalment, la ironia, l'humorisme i la comèdia suau, de to lleuger, més individualista, difuminada, light.